REVIEW

DOTACE ZE STÁTNÍHO ROZPOČTU BRÁNÍ ROZVOJI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Grants from the state budget obstructs development of social services

Ladislav Průša

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha

Summary

Principal sources for financing social services include grants provided by the Ministry of Work and Social Affairs from the state budget. Formerly performed analyses demonstrated that over the last years, considerable differences have been repeatedly found between the amounts of these grants depending on the form of the organization providing the social services as well as on particular regions. The target of the examination implemented was to analyze results of the first round of the grant procedure for 2011. Attention was focused on the analysis of results in six most important social care services, where the level of the grant was considered depending on the type of the organization providing these social services. The knowledge obtained identified considerable differences between the level of the grant for different legal forms of social service providers and thus, the original target was extended by a detailed analysis of the grant level provided for senior's homes in particular regions depending on whether they were established by the region or by particular cities or possibly villages.

Knowledge acquired supported results of formerly implemented examinations. In agreement with foreign experience, it is obvious that providing grants from the state budget is a considerable limiting element in the development of social services. The solutions to be adopted, should be focused in a way making possible the development of social services regardless of providing grants from the state budget or budget of the service provider. These solutions could also include arrangements of related legal regulations, particularly those establishing conditions for providing help in material poverty. The implementation of these solutions is also important in terms of demographic trends, where a greater proportion of our population will be dependent on social services.

Key words: social services – social service financing – grants from state budget

Souhrn

Jedním ze stěžejních zdrojů pro financování sociálních služeb jsou dotace poskytované ministerstvem práce a sociálních věcí ze státního rozpočtu. Dříve provedené analýzy prokázaly, že v uplynulých letech byly opakovaně zjištěny výrazné rozdíly mezi výší těchto poskytovaných dotací v závislosti jak na formě organizace poskytující sociální služby, tak i podle jednotlivých krajů. Cílem provedeného šetření proto bylo analyzovat výsledky prvního kola dotačního řízení pro r. 2011. Pozornost byla soustředěna na analýzu výsledků u šesti nejvýznamnějších služeb sociální péče, kde byla pozornost věnována výši přiznané dotace v závislosti na typu organizace poskytující tyto

sociální služby. Získané poznatky identifikovaly významné rozdíly mezi výší poskytnuté dotace pro různé právní formy poskytovatelů, proto byl původní cíl rozšířen o podrobnou analýzu výše dotace přiznané domovům pro seniory v jednotlivých krajích v závislosti na tom, zda jejich zřizovatelem je kraj či jednotlivá města, popř. obce.

Získané poznatky potvrdily výsledky dříve realizovaných šetření. Je zřejmé, a zahraniční zkušenosti to ukazují, že poskytování dotací ze státního rozpočtu je významným limitujícím prvkem rozvoje sociálních služeb. Řešení, která by měla být přijata, by měla být orientována tak, aby umožnila rozvoj sociálních služeb bez závislosti na poskytování dotací ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu poskytovatele. Součástí těchto řešení by mohly být i úpravy souvisejících právních předpisů, zejména těch, které upravují podmínky poskytování pomoci v hmotné nouzi. Realizace těchto řešení je významná i z pohledu demografických trendů, kdy na sociálních službách bude závislý větší podíl naší populace.

Klíčová slova: sociální služby – financování sociálních služeb – dotace ze státního rozpočtu

ÚVOD

Nastavení optimálních vazeb mezi jednotlivými prvky každého systému je základním předpokladem vyváženého fungování systému sociální ochrany obyvatelstva jako celku. V případě, že tyto vazby nejsou vhodně stanoveny, popř. jsou nějakým způsobem narušeny, může dojít k tomu, že:

- některé sociální situace nejsou řešeny vůbec, popř. jsou řešeny nedostatečně, resp. k tomu, že podmínky pro pobírání podpory brání aktivitě dostat se ze situace jejího pobírání;
- systém jako celek může obsahovat některé motivační stimuly, které mohou vést např. ke zneužívání některých ustanovení systému.

Na počátku r. 2007 vstoupil v platnost mj. nový zákon o sociálních službách, což vytváří prostor pro komplexní analýzu všech prvků tohoto systému z hlediska jejich optimálního nastavení. Tato právní úprava byla připravována prakticky 15 let, řada prvků tohoto systému byla sice koncipována s využitím poznatků ze zahraničí, nicméně byla zcela podceněna makroekonomická dimenze tohoto transformačního kroku na úkor preference např. koncipování standardů kvality sociálních služeb a jejich kontroly prostřednictvím inspekce, zcela podceněna byla otázka vzdělávání zdravotnických pracovníků v pobytových zařízeních sociálních služeb z hlediska vykazování poskytované zdravotní péče ze systému veřejného zdravotního pojištění.

Základní teoretická východiska

V rámci reformy systému sociálních služeb byly změněny hlavní principy systému financování, významným způsobem se posiluje snaha o hledání optimální formy zabezpečení potřeb občanů v nepříznivé sociální situaci, zvyšuje se důraz na efektivitu celého systému. Poznatky, získané z analýz zahraničních zkušeností se zaváděním obdobného systému financování (Hauschild, 1998), ukazovaly, že lze předpokládat významný nárůst zaměstnanosti především při poskytování terénních sociálních služeb; během krátké doby se mohla významným způsobem snížit poptávka po umístění v ústavních zařízeních.

K nejvýznamnějším změnám v rámci systému financování a poskytování sociálních služeb v naší zemi patří (Průša, 2009a):

- zavedení příspěvku na péči jako nové sociální dávky určené k částečnému krytí nákladů souvisejících s poskytováním sociálních služeb;
- poskytování dotací na financování sociálních služeb registrovaným subjektům poskytujícím sociální služby;
- poskytování sociálních služeb na základě smlouvy mezi uživatelem sociální služby a jejím poskytovatelem;
- zavedení řady ochranných mechanismů pro klienty poskytující sociální služby (registrace poskytovatelů sociálních služeb, definování standardů kvality poskytování sociálních služeb, inspekce jejich poskytování, povinnost celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků).

Vedle příspěvku na péči jsou pro zajištění poskytování sociálních služeb poskytovány dotace ze státního rozpočtu těm poskytovatelům, kteří jsou zapsáni v registru, s tím, že prováděcí právní předpis měl stanovit bližší podmínky pro stanovení výše a účelu dotace, jejího členění a způsobu poskytování. Vzhledem k tomu, že tento prováděcí právní předpis nebyl doposud zpracován, je vhodné a potřebné, aby stát při tvorbě tohoto nového systému dotační politiky deklaroval obecně závazné principy, které by tvořily základní stavební kameny, od kterého by se samotná dotační politika odvíjela. Za hlavní principy dotační politiky lze i nadále považovat ty principy, které byly deklarovány koncem 90. let minulého století v souvislosti s precizací dotačního řízení ministerstva práce a sociálních věcí k nestátním neziskovým organizacím při poskytování sociálních služeb (Průša, Mátl, 1999).

Jedná se o:

- princip rovných podmínek pro všechny poskytovatele veřejných služeb;
- princip rovných podmínek pro všechny příjemce veřejných služeb;
- princip efektivního (účelného) vynakládání veřejných prostředků;
- princip primárního důrazu na kvalitu poskytovaných služeb;
- princip transparentního systému financování;
- princip stabilního systému financování.

Struktura výzkumného souboru, cíl šetření, metoda hodnocení

V rámci výzkumného šetření byly analyzovány statistické údaje o výši přiznaných dotací na všechny sociální služby (celkem 4 559 služeb) tak, jak byly schváleny dotační komisí MPSV na počátku tohoto roku. Stejně pozornost přitom byla položena na analýzu výše poskytnuté dotace u šesti vybraných nejvýznamnějších služeb sociální péče v závislosti na typu zřizovatele. Zjištěné rozdíly následně vedly

řešitele k rozšíření původního záměru o provedení analýzy rozdílů ve výši přiznaných dotací u domovů pro seniory zřizovaných kraji a městy podle jednotlivých krajů. Cílem provedeného šetření bylo posoudit, zda jsou v naší zemi respektovány výše uvedené základní principy dotačního řízení a zda dotační politika přispívá k žádoucímu rozvoji sociálních služeb.

V návaznosti na takto stanovený cíl byly uplatněny především tyto strategie a metody řešení:

- analýza statistických údajů charakterizujících výši přiznané dotace na jednotlivé typy sociálních služeb v závislosti na typu poskytovatele a v případě domovů pro seniory zřizovaných kraji a městy rovněž podle jednotlivých krajů;
- sekundární analýza literatury zaměřené na problematiku financování sociálních služeb.

VÝSLEDKY

Negativní hodnocení, jimiž byly charakterizovány výsledky dotačního řízení v letech 2007–10 (Průša a kol., 2010), lze doložit i na základě výsledků 1. kola dotačního řízení v tomto roce. Pozornost byla na základě ohlasů od poskytovatelů sociálních služeb položena na analýzu výsledků dotačního řízení z hlediska typu zřizovatele:

- pro domovy pro seniory;
- pro domovy pro osoby se zdravotním postižením;
- pro domovy se zvláštním režimem;
- poskytovatelům chráněného bydlení;
- pro týdenní stacionáře;
- poskytovatelům pečovatelské služby.

Provedené propočty potvrdily, že výše přiznané dotace je výrazně diferencovaná podle typu zřizovatele. Tabulky 1–6 uvádějí diferenciaci u jednotlivých typů sociálních služeb.

Tabulka 1 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření domovům pro seniory v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel domova pro seniory	Výše nákladů připadajících na 1 lůžko měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 lůžko měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	22 753	4 439	19,49
Akciová společnost	22 828	3 439	15,06
Církevní organizace	23 801	5 907	24,82
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona nezapsaná v obchodním rejstříku	23 094	2 411	10,44
Obec nebo městská část hl. m. Prahy	21 414	3 849	17,97
Obecně prospěšná společnost	27 260	3 154	11,57
Organizační jednotka sdružení	23 359	2 750	11,77
Příspěvková organizace celkem	22 549	4 434	19,66
– příspěvková organizace zřízená městem	22 761	3 572	15,69
– příspěvková organizace zřízená krajem	22 443	5 226	23,29
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	23 974	4 569	19,06
Společnost s ručením omezeným	23 156	776	3,35

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Tabulka 2 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření domovům pro občany se zdravotním postižením v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel domova pro občany se zdravotním postižením	Výše nákladů připadajících na 1 lůžko měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 lůžko měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	29 674	7 969	26,86
Církevní organizace	31 435	9 997	31,80
Obecně prospěšná společnost	31 063	4 133	13,30
Příspěvková organizace celkem	29 629	7 989	26,96
– příspěvková organizace zřízená městem	28 999	5 087	17,54
– příspěvková organizace zřízená krajem	29 703	8 385	28,23
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	27 911	7 912	28,35

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Tabulka 3 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření domovům se zvláštním režimem v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel domova se zvláštním režimem	Výše nákladů připadajících na 1 lůžko měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 lůžko měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	27 686	5 575	20,14
Akciová společnost	23 907	344	1,44
Církevní organizace	25 672	6 574	25,61
Obec nebo městská část hl. m. Prahy	33 913	3 788	11,17
Obecně prospěšná společnost	34 252	2 313	6,75
Organizační jednotka sdružení	25 912	7 515	29,00
Příspěvková organizace celkem	27 121	5 823	21,47
– příspěvková organizace zřízená městem	26 954	3 979	14,76
– příspěvková organizace zřízená krajem	27 201	7 003	25,74
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	28 092	6 049	21,53
Společnost s ručením omezeným	33 581	3 611	10,75

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Tabulka 4 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření chráněnému bydlení v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel chráněného bydlení	Výše nákladů připadajících na 1 místo měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 místo měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	15 668	4 751	30,33
Církevní organizace	20 416	7 349	35,99
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona nezapsaná v obchodním rejstříku	44 688	9 881	22,11
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona zapsaná v obchodním rejstříku	24 619	14 292	58,05
Obec nebo městská část hl. m. Prahy	10 104	1 058	10,47
Obecně prospěšná společnost	16 172	6 435	39,79
Příspěvková organizace celkem	13 895	3 968	28,55
– příspěvková organizace zřízená městem	10 984	913	8,31
– příspěvková organizace zřízená krajem	14 561	4 827	33,15
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	21 602	6 723	31,12
Společnost s ručením omezeným	21 717	0	0,00
Zájmové sdružení	12 187	5 250	43,08
Zájmové sdružení právnických osob	5 492	253	4,60

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Tabulka 5 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření týdenním stacionářům v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel týdenního stacionáře	Výše nákladů připadajících na 1 místo měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 mís- to měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	24 096	6 797	28,21
Církevní organizace	23 921	8 147	34,06
Obecně prospěšná společnost	18 433	3 023	16,40
Organizační jednotka sdružení	20 846	3 464	16,62
Příspěvková organizace celkem	24 221	7 220	29,81
– příspěvková organizace zřízená městem	31 816	5 083	15,98
– příspěvková organizace zřízená krajem	21 947	7 860	35,81
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	26 300	6 198	23,56

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Tabulka 6 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření pečovatelské službě v závislosti na typu zřizovatele

Zřizovatel pečovatelské služby	Výše nákladů připadajících na 1 klienta měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 klienta měsíčně	Podíl výše přiznané dotace na výši nákladů
Celková průměrná výše dotace	1 903	355	18,65
Akciová společnost	2 283	30	1,32
Církevní organizace	1 863	509	27,33
Družstvo	1 493	0	0,00
Fyzická osoba podnikající dle jiných zákonů než živnostenského a zákona o zemědělství nezapsaná v obchodním rejstříku	4 902	1 547	31,55
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona nezapsaná v obchodním rejstříku	1 373	405	29,52
Fyzická osoba podnikající dle živnostenského zákona zapsaná v obchodním rejstříku	1 500	119	7,94
Obec nebo městská část hl. m. Prahy	1 417	227	16,00
Obecně prospěšná společnost	1 905	486	25,51
Organizační jednotka sdružení	1 740	543	31,19
Organizační složka státu	2 590	387	14,93
Příspěvková organizace celkem	2 057	302	14,66
– příspěvková organizace zřízená městem	2 049	272	13,27
– příspěvková organizace zřízená krajem	1 926	755	39,21
Rozpočtová organizace	2 454	694	28,30
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.)	2 272	494	21,76
Společnost s ručením omezeným	2 376	673	28,33
Veřejná obchodní společnost	2 027	438	21,58
Zájemové sdružení	8 431	773	9,17
Zájemové sdružení právnických osob	8 102	2 025	24,99

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Z uvedených údajů jsou zřejmé diametrální rozdíly mezi výší přiznané dotace podle typu organizace. Na první pohled jsou přitom alarmující především rozdíly mezi výší dotace přiznané příspěvkovým organizacím zřizovanými

kraji a městy (obcemi). Z tohoto titulu byla pozornost věnována rovněž analýze těchto rozdílů pro domovy pro seniory v jednotlivých krajích (tabulka 7).

Tabulka 7 Porovnání výše dotace přiznané v rámci 1. kola dotačního šetření domovům pro seniory, jejichž zřizovateli jsou kraje a obce v jednotlivých krajích

Domovy pro seniory – příspěvkové organizace	Organizace zřízené městem	Organizace zřízené krajem	Rozdíl mezi výší dotace přiznané zařízením zřízeným krajem a městem	
	Výše přiznané dotace na 1 místo měsíčně	Výše přiznané dotace na 1 místo měsíčně	v Kč	v %
Celková průměrná výše dotace	3 572	5 226	1 654	7,59
Hl. m. Praha	1 473	1 814	341	2,43
Středočeský	2 435	5 104	2 669	13,95
Jihočeský	5 153	5 944	791	2,2
Plzeňský	4 011	5 669	1 658	8,41
Karlovarský	1 621	7 352	5 731	25,84
Ústecký	3 050	5 692	2 643	8,15
Liberecký	3 842	5 573	1 731	5,87
Královéhradecký	4 179	4 098	-81	-0,06
Pardubický	4 037	4 543	507	1,07
Vysočina	5 045	5 204	159	1,21
Jihomoravský	2 987	7 218	4 231	17,91
Olomoucký	3 779	5 731	1 953	7,41
Zlínský	5 101	4 007	-1 093	-0,06
Moravskoslezský	3 608	6 774	3 165	12,27

Vlastní zpracování na základě interních údajů MPSV

Z uvedených údajů je zřejmé, že mezi jednotlivými kraji existují diametrální rozdíly:

- Průměrná výše dotace přiznaná organizacím, jejichž zřizovateli jsou kraje, je v relaci na 1 místo o 7,6 % vyšší (v absolutním vyjádření o 1 654 Kč na 1 místo měsíčně), než činí průměrná výše dotace, která byla přiznaná organizacím, které jsou zřizovány městy.
- Mezi výší přiznané dotace jsou organizacím obou typů v jednotlivých krajích výrazné diference, které se vzhledem k systému financování sociálních služeb musí promít-

nout i v kvalitě poskytovaných služeb (mezi výší průměrných nákladů na 1 místo měsíčně v zařízeních, jejichž zřizovatelem je hl. m. Praha, a v zařízeních, jejichž zřizovatelem je Zlínský kraj, je více než 50% rozdíl).

- Největší rozdíl mezi výší přiznané dotace v relaci na 1 místo měsíčně v zařízeních zřizovaných krajem a městem je v Karlovarském kraji (25,8 %, resp. 5 731 Kč) a v kraji Jihomoravském (17,9 %, resp. 4 231 Kč), výrazné rozdíly lze identifikovat i ve Středočeském kraji (14,0 %, resp. 2 669 Kč) a v Moravskoslezském kraji (12,3 %, resp. 3 165 Kč).

- Nejmenší rozdíl mezi výší přiznané dotace v relaci na 1 místo měsíčně v zařízeních zřizovaných krajem a městem je ve Zlínském kraji (dotace přiznaná zařízením, jejichž zřizovatelem je město, je v průměru o 81 Kč vyšší než dotace přiznané zařízením, jejichž zřizovatelem je kraj) a v kraji Vysočina (dotace přiznaná zařízením, jejichž zřizovatelem je kraj, je v průměru o 159 Kč vyšší než dotace přiznané zařízením, jejichž zřizovatelem je město).

Z těchto údajů je zřejmé, že je nezbytné hledat taková řešení, která by přispěla k odstranění těchto disparit a současně napomohla potřebnému rozvoji sociálních služeb, tak aby v souvislosti s demografickými trendy byla naše společnost připravena zabezpečit žádoucí zdravotně sociální péči o všechny potřebné občany. Tato řešení musí být konformní, mj. i s evropskou legislativou. Již dlouhou dobu se v naší zemi vedou diskuse o tom, zda sociální služby jsou podle evropské legislativy službami obecného zájmu a zda tedy také v této oblasti by mělo být uplatňováno soutěžní právo EU. Jednoznačné stanovisko doposud nebylo vydáno ani ze strany Evropské komise.

DISKUSE

Pro aktivitu poskytovatelů sociálních služeb byly v uplynulých letech přidělovány dotace v zásadě podle schémat, která z uplynulých let znali velmi dobře především poskytovatelé z řad nestátních neziskových organizací. Dříve provedené analýzy výsledků dotačního řízení prokázaly, že:

- míra přiznané dotace je výrazně diferencována podle typu organizace a jejího zřizovatele (Průša, 2007) – nejvyšší dotaci v porovnání s výší uplatněných požadavků získaly v r. 2007 příspěvkové organizace poskytující služby sociální péče, které byly zřizovány kraji, jejichž požadavky byly uspokojeny z 82,8 %, nejnižší míru uspokojení požadavků vykázaly obchodní společnosti, jejichž požadavky na dotaci na služby sociální péče byly uspokojeny z 2,7 %;
- mezi výší přiznané dotace na jedno lůžko v domovech pro seniory existují výrazné regionální rozdíly (Průša, 2009b) – např. v r. 2008 byla nejvyšší dotace v relaci na jedno lůžko přiznána v Olomouckém kraji – 5 540 Kč měsíčně, naopak nejnižší dotace byla poskytnuta v hl. městě Praze – 2 793 Kč.

Tyto rozdíly byly identifikovány i v r. 2010, kdy byla nejvyšší dotace v relaci na jedno lůžko v domovech pro seniory přiznána v Karlovarském kraji (6 473 Kč), což bylo 2,26× vyšší než v hl. městě Praze (2 867 Kč), kde je státní dotace dlouhodobě poskytována na nejnižší úrovni (Průša a kol., 2010).

Poznatky získané v rámci tohoto šetření výše uvedené skutečnosti potvrdily. Tyto údaje svědčí o tom, že v rámci dotačního řízení dochází po celou dobu jeho realizace k porušení výše uvedených základních principů. Všechny uvedené rozdíly ukazují, že v rámci dotačního řízení je porušován princip rovných podmínek pro všechny příjemce sociálních služeb, neboť existující rozdíly ve výši poskytnuté dotace mezi jednotlivými kraji se zcela jistě projevují – i kvůli poskytování sociálních služeb na smluvním principu – v rozdílné výši úhrady uživatele služby při čerpání srovnatelného typu služby v jednotlivých krajích.

Rozdílný vývoj rovněž zaznamenává vývoj dotace na jedno lůžko v jednotlivých krajích. Zatímco např. v kraji Královéhradeckém výše této dotace každoročně klesá, v jiných krajích došlo zpravidla v r. 2010 k navýšení dotace, v některých případech i nad úroveň r. 2007 (v krajích Karlovarském, Pardubickém a Jihomoravském). Tato skutečnost je pravděpodobně dána změnou priorit nově zvolených krajských zastupitelstev, není však pravděpodobně výsledkem promítnutí střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb do systému financování sociálních služeb, tyto prvky systému zůstávají i nadále nepropojené.

Zmínit je rovněž nutno skutečnost, že finanční prostředky v rámci dotačního řízení byly především v letech 2007 a 2008 orientovány na krytí důsledků nepříliš šťastně stanovených přechodných ustanovení zákona, a nikoli na potřebnou transformaci celého systému sociálních služeb, zejména na podporu rozvoje terénních sociálních služeb.

Závislost na poskytnutí dotace jednoznačně brání samotnému rozvoji sociálních služeb (Hauschild, 1998). Je zřejmé, že je nezbytné hledat taková řešení v oblasti financování sociálních služeb, která by vedla k odstranění závislosti poskytovatelů sociálních služeb (především služeb sociální péče) na přiznání dotace ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu zřizovatele. V tomto smyslu je nutno koncipovat takové

řešení, aby uživatelé služeb – především služeb sociální péče – platili za poskytované služby spolu s příznacím příspěvkem na péči a úhradou ošetrovatelské a rehabilitační péče ze zdrojů zdravotních pojišťoven skutečnou výší provozních nákladů daného zařízení (vč. průměrného zisku). Současně je nutno umožnit poskytování věcné pomoci ve formě půjčky v rámci systému pomoci v hmotné nouzi těm uživatelům sociálních služeb, kteří jsou osamělí a kteří (vč. jejich dětí) nemají dostatek finančních prostředků na úhradu nákladů potřebných sociálních služeb. Po úmrtí uživatele služby by se pověřený obecní úřad ve své přenesené působnosti stal účastníkem dědického řízení, a pokud by se výše uvedené skutečnosti v jeho rámci potvrdily, půjčka by se účetně „převodila na dávku“, v opačném případě by poskytnutou půjčku museli do výše disponibilních zdrojů uhradit dědicové (Průša a kol., 2010).

ZÁVĚR

Provedená analýza výsledků dotačního řízení spolu s rozбором systému financování sociálních služeb v uplynulých letech ukázala, že stávající systém přidělování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb je nevyhovující a je potřeba ho zásadně změnit. Tyto

změny je potřeba orientovat tak, aby byla odstraněna závislost poskytovatelů na dotacích ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu zřizovatele a aby přispěly k potřebnému rozvoji služeb v následujícím období, kdy v důsledku stárnutí populace bude na jejich poskytování závislých stále více občanů.

LITERATURA

1. Hauschild R (1998). Die Erfahrungen mit dem deutschen Pflegeversicherungssystem. Soziale Sicherheit in Europe. Bad Boll.
2. Průša L, Mátl O (1999). Nad pojetím dotační politiky MPSV. Sociální politika 25/9.
3. Průša L (2007). Efektivnost sociálních služeb: vybrané prvky a aspekty. Praha: VÚPSV, v. v. i.
4. Průša L (2009a). Je nový systém financování sociálních služeb pro staré občany efektivní? Národohospodářský obzor 3: 141–156.
5. Průša L (2009b). Do Subsidies from the State Budget Enable the Desirable Development of Social Services? ACTA VŠFS, 3/1: 70–76.
6. Průša L a kol. (2010). Poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Praha: VÚPSV, 224 p.

Ladislav Průša
ladislav.prusa@vupsv.cz

Komentář k článku „Dotace ze státního rozpočtu brání rozvoji sociálních služeb“

Sociální služby jsou vícezdrojově financovány. Od roku 2007, kdy vstoupil do účinnosti zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb., tvoří podíl úhrad od klientů za sociální služby 46 %, tyto zdroje jsou složeny z vlastních zdrojů a příspěvku na péči (17 %). Rozpočty samospráv, kam počítáme obce, města a kraje, se podílí cca z 16 % na financování sociálních služeb. Fondy zdravotního pojištění jsou alokovány na pokrytí zdravotní péče v pobytových sociálních službách a tvoří cca 4 %. Státní dotace tvoří

téměř třetinu z celkových zdrojů – cca 34 %. Státní dotace jsou nenárokovou složkou pro poskytovatele. Za tímto účelem jsou státní dotace rozdělovány poskytovatelům, kteří si požádali o finanční podporu na MPSV. Dotační komise posoudí požavky poskytovatelů o státní dotaci a své stanovisko předá na příslušný krajský úřad, který buď souhlasí s poskytnutím dotace poskytovateli, nebo sám dle vlastního hodnocení poskytovatele může rozhodnout o poskytnutí schválené dotace od MPSV. Obecně lze říci, že krajský úřad má v přidělování schválených státních dotací komisí právo veta.

Graf 1 Základní zdroje financování služeb sociální péče

Z uvedeného grafu je patrné, že majoritním zdrojem financování služeb sociální péče jsou úhrady klientů. Cílem je financovat především služby sociální péče ze zdrojů klientů (včetně státních dávek) ve výši, která pokryje běžné provozní náklady poskytovatelů. Financování ze

státního rozpočtu by mělo být v budoucnosti jen doplňkové a mělo by zabezpečovat kvalitativní rozvoj služeb nebo upravovat specifické rozdíly dané regionem nebo cílovou skupinou klientů.

Mgr. Monika Válková
poradkyně ministra MPSV